

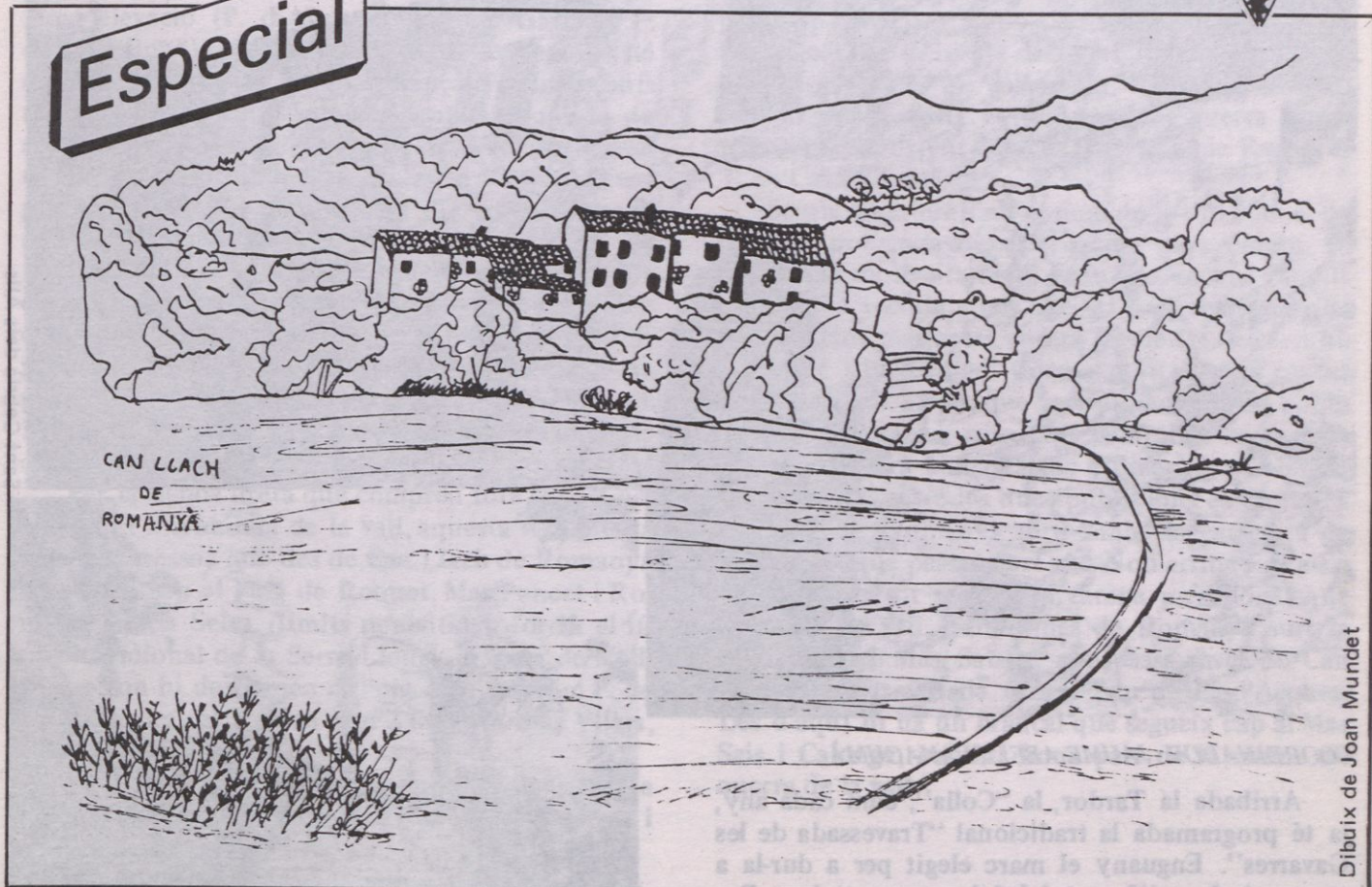
DRECECA

SETEMBRE-OCTUBRE 1983

COLLA EXCURSIONISTA CASSANENCA

Especial

VI Travessada de les Gavarres

Després d'uns mesos d'absència retornem al nostre habitual contacte amb el soci de la Colla Excursionista amb aquest número especial de Dreccera que està dedicat gairebé en la seva totalitat a la sisena edició de la Travessada de les Gavarres, prova que, juntament amb la "marxa de primavera" ja és tradicional en el calendari de les activitats de la Colla.

Aquest número de "Dreccera" que tens als dits, benvolgut soci, no és un número igual que els an-

teriors; hi notaràs unes diferències en la presentació i en la manera de fer-lo, en un intent que aquest butlletí sigui cada dia més una eina de comunicació indispensable entre el soci i la junta de la Colla.

Repetim la crida que sempre hem realitzat a través d'aquestes planes i us demanem la col·laboració amb suggeriments, articles, cartes, fotografies, etc., per tal que "Dreccera" sigui cada cop més aquesta revista —petita però indispensable— que fonamenti les relacions i sigui el vincle d'unitat en el

si de la Colla Excursionista Cassanenca.

I vosaltres, marxaires que avui heu vingut a participar en aquesta travessada de les Gavarres i que coneixíeu la Colla només per aquestes activitats, en què participeu, que aquest butlletí i aquesta travessada serveixin per a fer-vos conèixer un xic més el que són les Gavarres, un dels indrets més bells del nostre país.

A tots plegats, salut i bona marxa!

Dibuix de Joan Mundet

Sant Cebrià dels Alls

COORDINADOR: JAUME ABEL PLANAGUMÀ

Arribada la Tardor, la "Colla", com cada any, ja té programada la tradicional "Travessada de les Gavarres". Enguany el marc elegit per a dur-la a terme, és ben diferent del dels anys anteriors. Recordarem que si bé, cada edició-passada, el recorregut fou diferent, tots tenien un punt en comú: l'obligada visita al petit poblet de Sant Cebrià de Lledó, anomenat, correntment, "Els Metges".

Trencant doncs, el que semblava ja una tradició, el nostre coordinador ens ofereix, tal com acostuma sempre a fer, l'oportunitat de guiar-nos per indrets, camins i paisatges nous que, amb grata sorpresa, sobretot per als que sentim estimació per Les Gavarres, ens entusiasma de seguir i de conèixer.

Bàsicament la Travessada està centrada en el recorregut, en bona part, de la Vall de Molins o de Cabanyes, començant l'itinerari a Romanyà de la Selva. A més de la dita vall, la ruta, també contempla una breu entrada a la Vall de Camós per tal de visitar Sant Cebrià dels Alls, i continuar cap al cim de Puig d'Arques i fer el retorn a Romanyà per can Llach i el Puig de Roquet.

Com s'ha dit, la Vall de Molins o de Cabanyes,

serà bàsicament la protagonista d'aquesta Travessada, però, abans de seguir amb més detall sobre la ruta traçada, creiem interessant fer un parèntesi per tal de comentar, breument, uns quants detalls de la vall i els seus límits.

Recordarem que aquesta vall està situada en el vessant marítim de Les Gavarres, fomant part, com totes les altres valls obertes a aquesta banda, de la Comarca del Baix Empordà. Als seus inicis, a la part central de Les Gavarres, on el massís té la màxima elevació (P. d'Arques, P. de la Gavarra, P. d'Aigua Bona) superant el mig miler de metres, està encarada a migjorn, fent-li de capçalera els vessants meridionals dels tres cims esmentats. Aquesta direcció inicial va modificant-se en descriure la vall un gran arc que l'obre finalment a Llevant, sense poder però arribar a la costa ja que queda aturada al Pla de Calonge, a 3 Km. del mar.

Els seus límits són els següents: Per la banda esquerra, queden formats pels aiguavessos del Puig d'Arques, prenent des d'aquí la direcció NW/SE passant per la Creu i el P. d'en Sabaté, pel Mas Sais, pel Puig Dalmau, i al darrer tram per la Serra de Ruàs - Castell Barri i els cims de Cabanyes, aquests darrers ja sobre el Pla de Calonge.

Per la banda dreta que comprèn tota la part occidental i meridional de la vall, aquesta ve limitada pels aiguavessos que des de Can Llach de Romanyà segueixen cap al Puig de Roquet, Mas Poncet i Romanyà de la Selva (límits ponentins); forma el límit meridional de la Serra Llonga o Serra de Vallvenera, on hi destaquen el Puig d'en Ponç, el P. de Roca Rovira, el P. d'en Roc i la Serra dels Vilars, com a més principals.

Drena la vall la riera homònima o sigui: Riera de Molins que baixa des de la capçalera de la vall i

desemboca a la Riera de Calonge, ben a prop del nucli urbà. Un altre curs important dintre la vall és la Riera de Romanyà que es forma en els vessants del P. d'en Ponç i recull les aigües del tosal on hi ha situada la Cova d'en Daina. S'ajunta al curs principal prop de "Pont Rodó". Curs avall i també com l'anterior, per la banda dreta, el Torrent de Lloret que s'escorre des de Vallvenera, és un altre afluent a tenir en compte. Per la banda esquerra li són tributaris el Torrent del Mas Sais, el T. de Ruàs, i el T. de Castell-Barri.

Sembla ser que tant el nom de la vall com el de la riera provenen de que, molts anys enrera, hi havia cinc molins fariners en funcionament moguts per l'aigua recollida per altres tantes rescloses que avui bastant malmeses encara regulen les escases aigües que s'hi escolen. Com a punt final d'aquest comentari cal afegir que la vall gaudeix de bones comunicacions. La seva part central es travessada per la carretera comarcal de Romanyà a Calonge. La distància entre les dues poblacions és d'uns 11 km. Des de Romanyà surt també la carretera de Vallvenera que passant pel mas Nou arriba fins a La Platja d'Aro tot seguint la carena meridional que circumda la vall. També des de Romanyà surt la carretera del Mas Sabaté que passa prop de Can Llach i està asfaltada fins al peu de P. d'Arques. Des d'aquí hi ha un brançal que segueix cap al Mas Sais i Calonge, cobrint bona part de la carena esquerra de la vall.

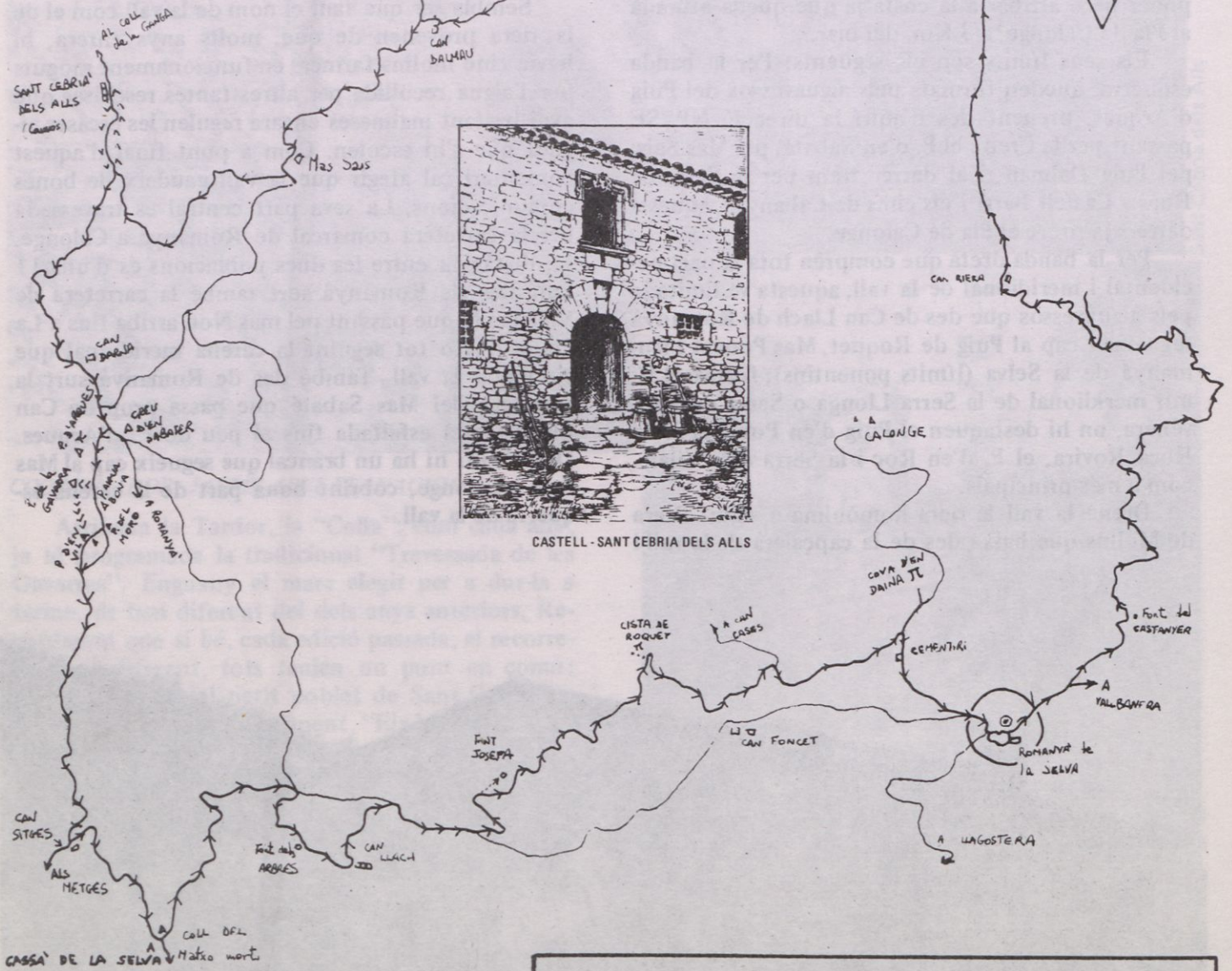
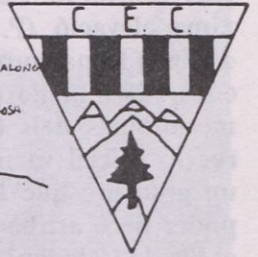

Can Riera

9 D'OCTUBRE DEL 1983

Sortida: Plaça de l'Església de Romanyà de la Selva
A les 7 del matí.

Romanyà - Pont Rodó - Can Dalmau - St. Cebrià dels Alls
Puig d'Arques - Can Sitges - Font Josepa - Romanyà.

CASTELL - SANT CEBRIA DELS ALLS

Organitza:

COLLA
EXCURSIONISTA
CASSANENCA

Amb la col·laboració de:

CAIXA D'ESTALVIS
PROVINCIAL
DE GIRONA

Central a GIRONA:
Avda. S. Francesc, 34 - 36 - Telèfon 20 62 00

Sucursal a CASSÀ DE LA SELVA:
Carrer Major, 15 - Telèfon 46 10 49

Itinerari

Des de la plaça de l'església de Romanyà es donarà la sortida a la Travessada a les 7 del matí. Caldrà seguir la carretera de Vallvenera que es deixarà per seguir el segon trencant a l'esquerra. Es un camí carreter que passa entre suredes i segueix de forma planera els replècs de la muntanya. Es el camí de Can Riera.

(15m.) Es troba a la dreta del camí la Font del Castanyer. Es un lloc frondós i frescal. (30m.) Es passa per Can Riera. El camí que hi duu presenta belles panoràmiques sobre la vall i també sobre el litoral palamosí.

(30m.) Pont Rodó. En aquest lloc conflueixen la Riera de Molins amb la Riera de Romanyà: uns 150 m. més avall hi ha la resclosa del molí del Mesamunt.

(45m.) Can Dalmau. Per arribar-hi cal remuntar, des del Pont Rodó, tota la vessant esquerra de la vall fins a la carena. C. Dalmau és una masia de grans proporcions, totalment en ruïnes. Hi ha una era enllosada en bon estat de conservació.

(10m.) Mas Saris. Des de can Dalmau s'entra al camí que de Puig d'Arques baixa cap a Calonge. Es passa també prop del Puig Dalmau.

(25m.) Sant Cebrià dels Alls. Passat el mas Sais cal seguir a la dreta un camí obert a la roca que condueix a la vall de Camós i la travessa seguint per indrets on la vegetació forma tunels damunt del camí.

(30m.) Creu d'en Sabater. Des de Sant Cebrià dels Alls, després de visitar el que queda del Castell i de l'església, cal tornar sobre part del camí fet. Es passa per Can Darna.

Des de la Creu d'en Sabater es puja directament al Puig d'Arques on hi ha una excel·lent panoràmica (cal que el dia sigui clar); es domina l'Empordà

Can Riera

fins a l'Albera, i a la miranda litoral des del Cap Norfeu fins a Sant Feliu de Guíxols. Val la pena d'arribar-se fins al dòlmen que està a pocs metres del cim. Es segueix cap al Puig de la Gavarra i es passa al costat del P. d'Aiguabona (neix La Verneda en el vessant penentí d'aquest puig), del P. del Moro i P. d'en Vilar, baixant finalment al camí de Romanyà als Metges, davant mateix de Can Sitges (45m.).

(30m.) Font dels Arbres. Des de can Sitges situat a la vall alta del Daró es segueix a l'esquerra cap al collet del Matxo Mort que fa de partió amb la de La Verneda. S'arriba a la Creu d'en Llach on es troba la carretera asfaltada que puja al Mas Sabater. Cal seguir a la dreta per arribar a la font.

Es surt per Can Llach trobant als pocs minuts la carretera de Romanyà que caldrà seguir a la dreta. En començar la pujada es deixa per un trencant de l'esquerra que porta a la Font Josepa (20m.).

Després de la font el camí segueix cap a Roquet i en el revolt Rodó, a uns 150 m. a l'esquerra, deixant el camí pot visitar-se un petit dòlmen anomenat "Cista de Roquet" (15m.). Cal tornar al mateix camí que continua bastant sinuós i amb tendència a baixar. A la dreta caldrà deixar el camí del Mas Cases. S'arriba finalment a la carretera de Romanyà a Calonge i a uns 50 m. es troba l'entrada a la Cova d'en Daina, el monument megalític més important de tota la comarca. Recomanem la seva visita. Després caldrà seguir per la carretera asfaltada que passa per davant del cementiri on hi reposen les despulles de la gran escriptora Mercè Rodoreda, i s'arriba altra volta a Romanyà on es dona per acabada la Travessada.

Mas Sais

La vegetació de les Gavarres

El clima de les Gavarres, és un clima típicament Mediterrani, caracteritzat per una Baixa Pluviositat (de 500 a 600 mm. anuals de mitjana) i per un Règim Pluvimètric que fa que les precipitacions sofriixin variacions importants al llarg de l'any, essent màximes a la primavera i tardor i mínimes a l'hivern i, sobretot, a l'estiu.

A la vegada, les temperatures són força elevades (12,8C. de mitjana a Cassà, segons dades facilitades pel Sr. Narcís Dalmau extretes de 43 anys d'observacions) sobretot a l'estiu (25-26C de mitjana al juliol, segons les mateixes dades).

Pluviositat baixa i temperatura elevada, fan que l'estiu sigui un període difícilment suportable per a les plantes que no estan gaire ben adaptades. El clima, doncs, condiciona la vegetació.

Un altre factor important que cal considerar és el tipus de roca mare que constitueix les Gavarres, ja que ell determinarà, sota un context climàtic concret, el tipus de sòl que es formi i, també, la quantitat de nutrients que tindrà aquest sòl.

Algunes plantes necessiten un sòl que sigui ric en nutrients, mentre que d'altres, amb un sòl pobre ja passen. El sòl, per tant, també condiciona la vegetació.

La roca mare que constitueix les Gavarres, és, sobretot, el granit, les pissarres i un determinat tipus de roques metamòrfiques. El sòl que originen aquestes roques sota clima mediterrani és un sòl àcid, generalment força pobre en nutrients.

Però, sota un clima diferent, la mateixa roca mare, origina un sòl diferent, amb diferent riquesa de nutrients i òptim, per tant, per a tot un conjunt de plantes diferents.

Veiem així com sòl, vegetació i clima estan estretament relacionats. Es més, sota condicions naturals estan en equilibri.

A les Gavarres, aquesta vegetació "equilibrada" amb les condicions generals de clima i sòl estaria representada per les Suredes. En llocs més ombrívols o amb un sòl una mica més profund i ric (que es pot desenvolupar bé sobre les Pissarres) el suro seria substituït per l'alzina, arbre molt proper a ell, que determinaria la formació d'alzinars.

De fet, un alzinar no és pas massa diferent d'una sureda: Mentre que l'alzina, de capçada atapeïda, forma un bosc ombrívol i molt ric en estrats, el suro, de capçada més oberta, forma un bosc igualment ric en estrats però menys ombrívol.

Es així com algunes plantes aimants de la llum (estepa negra *Cistus monspeliensis*, Mòdaga *Cistus salvifolius*, Bruc *Eric arborera*, Bruc d'escombres *Erica scoparia*, etc...) que defugen l'alzinar, es poden trobar a la sureda. La resta de plantes són, pràcticament, les mateixes.

El clima general, però, ve modificat per algunes condicions:

En els vessants nord (obagues), la humitat s'hi manté més temps que als vessants sud (soleis) i la vegetació, per tant, pot ésser diferent. Allí, si la humitat és suficient, podem trobar-hi algun tros de roureda, no gaire rica en plantes de llocs humits perquè les condicions no són, encara, del tot favorables. El mateix passa en les valls molt enclotades.

A les vores de rius i rierols, l'aigua no hi manca gairebé mai. Es el lloc adient per al vern (*Alnus glutinosa*), l'om (*Ulmus minor*), el freixe (*Fraxinus* sp), l'àlbert o arbre blanc (*Populus alba*), el Pollancre (*Populus nigra*), el trèmol (*Populus tremula*), el gatell (*Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica*) o el salze (*Salix alba*). Aquests arbres, més o menys barrejats, formen una mena de bosc galeria que va resseguint, amb 10 o 15 mts. d'amplada tots els corrents d'aigua. Observant les muntanyes de lluny, aquests boscos galeria trenquen, amb el seu verd tendre, la monotonia del verd fosc imposada per alzines i suros.

L'acció de l'home determina, de vegades, canvis brutals en la distribució de la vegetació natural.

Aprofita els llocs més humits (vessants nord i valls tancades) per plantar-hi arbres més útils que el roure i substitueix les rouredes per les castanyedes.

El castanyer és un arbre originari d'Asia Menor introduït a Europa cap el segle V abans de Jesucrist i està actualment molt estès i constituïnt gairebé una vegetació natural que suporta bé l'explotació.

La sureda és també explotada i fins i tot afavorida des de temps immemorials. Si aquesta explotació és molt intensa, s'arriba a una destrucció pràcticament total dels estrats arbustius. Trobem, aleshores, un estrat arbori de Suros i, al dessor, una brolla de brucs o, solament, herbes i romagueres. La riquesa d'espècies hi és extremadament baixa.

De vegades, després d'un foc o, simplement, de la tallada arreu de la sureda o l'Alzinar, s'ha plantat un arbre més "productiu", el pi. No són gens estranyes a les Gavarres les pinedes, més o menys escl-

La vegetació de les Gavarres

rissades, que no porten, dessota de l'estrat de pins, res més que un estrat de degradació de bruc (una brolla de bruc).

Tenim diverses espècies de pins més o menys força ben adaptades al país. Els més plantats són el pi pinyoner (**pinus pinea**), el pi pinastre, marítim, melis o bord (**pinus pinaster**) i el pi blanc (**Pinus halepensis**). En alguns lloc s'hi ha plantat també la pinassa (**Pinus nigra ssp. salzmanii**). Totes 4 espècies són originàries de la Conca Mediterrània.

D'un temps ençà, però, s'ha vingut plantat un pi americà, de creixement molt ràpid i de forma que recorda la d'un avet, que es veu que és ideal per a la fabricació de Pasta de paper. Parlem del pi insigne (**Pinus insignis** o **Pinus radiata**). Contraposat al seu ràpid creixement, aquest pi és extremadament sensible a la Processionària, que pot arribar a causar vertaderes destrosses en la seva població.

Una actuació molt més dràstica per part de l'home i que té molts seguidors actualment és la substitució del bosc natural per una plantació exòtica d'Eucaliptus. La pràctica d'aquest afer mitjançant el sistema de l'excavació de feixes és altament perillosa pel fet de l'enorme erosió a què es veu sotmès el sòl tractat d'aquesta manera: Tot

la terra fina acumulada durant milers d'anys és arrossegada per les forts pluges de tardor i de primavera, restant la roca trossejada i pràcticament nua sota les rengleres d'Eucaliptus. La recuperació de la Vegetació primitiva durarà centenars d'anys.

Finalment, l'aprofitament de l'home de les parts més planes del terreny per a la seva alimentació mitjançant la seva transformació en camps de conreu, ens permet de trobar a les Gavarres un altre tipus de vegetació especial, la vegetació arvense, que comprèn les plantes que surten abans, durant i després de l'època de conreu i que són catalogades pel pagès com "Males Herbes".

Al voltant de les cases de pagès i dels pobles i al llarg dels camins, trobem tota una altra vegetació adaptada molt particularment a la influència humana i a l'acumulació de desfetes tant orgàniques com inorgàniques. Es la vegetació ruderal.

Xavier Viñas i Teixidor

Agenda d'activitats de la Colla

Activitats de la secció infantil (coordinador: Narcís Domingo).

Dissabte, 8 d'octubre a les 6 de la tarda a la plaça de la Coma, xocolatada i projecció de diapositives sobre les activitats realitzades aquesta temporada. Hi estan convidats tots els nens que van assistir als campaments i colònies i tota la mainada de Cassà.

Dissabte i diumenge, 22 i 23 d'octubre: sortida infantil a La Salut i el Far.

Conferències i audiovisuals: (Coordinador: Xavier Albertí):

Mes d'octubre: Expedició de la UEC-Girona al Tirich-Mir.

Campament de la Colla Excursionista a la Vall Ferrera.

Mes de novembre: Expedició a l'Altiplano per Monturiol, Avenc de la Pierre de Saint Martin per Montserrat Ubach.

Mes de desembre: Ascensió a l'Agulla negra de Peutery per Jordi Pons.

Esquí al Pirineu, pels membres de la Colla Excursionista Cassanenca.

(Les dades de projecció d'aquests muntatges encara estan per confirmar).

Tanmateix s'està estudiant la possibilitat de dur a terme uns cursos d'espeleologia i d'escalada dels que properament donarem més informació.

El cementiri dels jueus

Sortida matinal: 19-3-83. 5 persones.
 Coordinador: Jaume Abel i Planagumà

En el veí terme municipal de Cruilles i concretament en el territori del seu agregat de Sant Cebrià de Lledó (Els Metges) hi ha una contrada anomenada "Cementiri dels Jueus". La localització de l'indret és molt fàcil ja que la carretera que va dels Metges a Romanyà hi passa pel mig i ben a prop, uns 200 m., hi ha les ruïnes d'una casa, anomenada Can Carneu o Can Patim. Es tracta d'un petit promontori cobert de pineda amb algun suro i alguna alzina, escampats ací i allà.

Temps ha que aquest indret ens tenia totalment desanimats. Havíem sentit explicar que el lloc era ple de tombes, que n'hi havia a dotzenes. Repetides vegades ens hi havíem passejat a fi de comprobar l'autenticitat de les explicacions i mai no havíem aconseguit de localitzar-ne cap.

Casualment, fa pocs dies, parlant sobre aquest tema amb el nostre bon amic Pelayo Parés, bon coneixedor de Les Gavarres, ens va fer saber que ell havia localitzat unes tombes en aquell indret. Immediatament li demanarem si ens hi podria acom-

panyar, i així fou com, de bon matí, el dia de Sant Josep, visitàrem una vegada més la contrada, i, guiats per en Pelayo, comprovàvem que les tombes existien.

A uns 40 m. del camí, a la part més elevada del petit pujol, un escampall de lloses de pissarra evidenciava el punt just on es trobaven dues tombes, obertes i emmarcades pel mateix tipus de pedra, que presentaven una forma rectangular. Observant pels voltants veierem dues formacions similars, cobertes totalment de mates i brossa, que resultaren ser altres tombes com les anteriors. Bé, podem afirmar que part del nom de l'indret queda justificat: El de "cementiri".

La il·lustració que acompanya aquest breu començament creiem que donarà idea de com són realment aquestes sepultures.

Finalment ens ha semblat que seria molt interessant reproduir el text que sobre aquest tema escrigué l'historiador cassanenc Joan Gener i Roca, l'any 1.933, i que copiem del seu llibre "Apunts Històrics de Cassà de la Selva", pag. 14. Heu-lo aquí:

"Un altre lloc prehistòric, i tingut en consideració pels historiadors, és el dit Cementiri dels jueus, situat a la carretera vella de les Gavarres que, arrencant de mig camí de Santa Pellaia, va en direcció a Sant Cebrià dels Alls; no és de tals jueus sinó d'un poble primitiu, no cristià. Són moltes sepultures de forma rectangular amb parets de llécol. En Pella i Forgas, notable historiador, ens diu que n'hi havien més de 200; avui dia és difícil de veure-les per un que no sàpiga bé el seu indret ja que, a més d'estar plenes de terra, hi han crescut mates i suros i el camí hi passa per sobre mateix. Aquest camí era antigament el que comunicava la Selva amb l'Empordà".

J.M.

company (a) _____

adreça _____

DRECERA número 14

COLLA EXCURSIONISTA CASSANENCA

